

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14 и 43/14), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА ПРАКТИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИ ПРИ
ЗЛОУПОТРЕБА НА СУПСТАНЦИИ ВО БРЕМЕНОСТА

Член 1

Со ова упатство се пропишува третманот при злоупотреба на супстанции во бременоста.

Член 2

Начинот на третманот при злоупотреба на супстанции во бременоста е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на третман на злоупотреба на супстанции во бременоста, по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот, може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на постапката, при што од страна на докторот тоа соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на неговото донесување.

Бр. 07-2865/1
12 март 2014 година
Скопје

МИНИСТЕР
Никола Годоров

ЗЛОУПОТРЕБА НА СУПСТАНЦИИ ВО БРЕМЕНОСТА

МЗД Упатства

11.05.2009

- Основи
- Лимити за умерена употреба на алкохол
- Идентификување на злоупотреба на алкохол
- Ризици од алкохол за време на бременоста
- Упатување
- Идентификување на употреба на дроги при мајчината нега
- Упатување
- Поврзани статии

ОСНОВИ

- Луѓето настојуваат да го минимизираат количеството на алкохол кое го консумираат, па и кај мајчините здравствени услуги важи истото правило. Поставете директни прашања за употребата на интоксикачки супстанции и настојувајте на отворена доверлива дискусија.
- Бремените жени кои употребуваат алкохол и дроги се ризични бремености и треба колку е можно порано да се препратат во клиника за менаџмент и следење.

ЛИМИТИ НА УМЕРЕНА УПОТРЕБА НА АЛКОХОЛ

- Еден до два стандардни пијалоци неделно се сметаат за умерена употреба за време на бременоста.
- Со помалку од два стандардни пијалоци неделно, неповолни ефекти на бременоста и на здравјето на мајката не се забележани.
- Лимитот за ексцесивна употреба на алкохол за време на бременоста е дефинирано како консумирање на најмалку 5 пијалаци алкохол наеднаш или повеќе од 10 пијалаци неделно (1 пијалак=12 грама чист алкохол).

ПРЕПОЗНАВАЊЕ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА НА АЛКОХОЛ ВО МАЈЧИНИТЕ ЗДРАВСТВЕНИ СЛУЖБИ

- Спонтанa дискусија за алкохолот е најдобар начин да се дознае колку алкохол консумира бремената жена.
- Консумацијата на алкохол зависи од културата. Во многу држави, консумирањето на алкохол се смета за нормален дел од животот: кај овие култури пиењето на алкохол за време на бременоста треба да се дискутира детално, но во неутрален стил. _____
- Следните прашања треба да се постават за проценка на количеството на алкохол кое го консумира бремената жена.
 - Колку чаши вино или шишиња пиво пиете вообичаено во текот на неделата?
 - Кој е Вашиот омилен пијалак?
 - Дали пиете алкохол дома со твојот сопруг или деца или кога излегувате?
 - Дали некогаш сте се почувствувале поспано и Ви требало пијалак за да се почувствувате подобро следниот ден?

- Бремена жена често кажува дека пие алкохол малку или воопшто. Корисно е да се праша да прецизира колку е тоа “малку”, односно колку пијалаци неделно, сметано како шишиња пиво или чаши од вино.

РИЗИЦИ ОД АЛКОХОЛ ЗА ВРЕМЕ НА БРЕМЕНОСТА

- Експесивна употреба на алкохол предизвикува:
 - Ризик за губиток на бременоста.
 - Ризик за инфекција на утерусот и на феталните мембране.
 - Застој во феталниот раст.
 - Ризик за малформации.
 - Неразвивање на мозокот.
 - Недостаток на кислород, со можно оштетување на мозокот и фетална смрт.
- Фетален алкохол синдром и фетални алкохолни ефекти (парцијален FAS-fetal alcohol spectrum disorders).

УПАТУВАЊЕ

- Секоја жена треба детално да се интервјуира.
- Ако бремената жена открие дека консумира алкохол редовно неколку пати неделно или секој викенд, треба да се упати во соодветна клиника.
- Во клиниката жената се советува да учествува редовно во програмата за следење и да се објаснат консеквенците од употребата на интоксикантот и таквиот начин на живот врз бременоста и состојбата на детето.
- Фреквенцијата на контролите треба да се одреди индивидуално и зависи од состојбата на жената.

ИДЕНТИФИКАЦИЈА НА КОРИСТЕЊЕТО НА ДРОГИ

- Употребувањето на дроги е секогаш ризично за време на бременоста.
- Повеќето кои консумираат дроги не признаваат доброволно. ____
- Прашањето за користење на дрога треба да се постави директно. Прашањето за можно експериментирање со дрога е најлесно да се постави веднаш по прашањето за пушење цигари.
- Ако бремената жена никогаш не пробала дури ниту хашиш, сепак треба да се праша за користење на други дроги и лекови.
- Ако жената каже дека има експериментирано, прашајте ја кога последен пат и дали има употребувано амфетамини и во каква форма.
- Целно интервју може да открие мали работи кои од друга страна може да помогнат за откривање на тоа колку пациентката е искусна во однос на користењето на дроги.

Канабски дроги: хашиш и марихуана

- Активна состојка е тетрахидроканабинол (ТНС) која лесно минува низ плацентата.
- ТНС не е посочен дека причинува малформации кај фетусот или го зголемува ризикот од абортуси, сепак ја зголемува инциденцата на новороденчиња мали за гестациската старост.

Амфетамини

- Експозицијата на фетусот на амфетамини може да предизвика срцеви дефекти, микроцефалија и ментална ретардација.
- Мајката која користи амфетамини покачува малку телесна тежина или воопшто не ја зголемува тежината, што лесно води кон потхранетост, како на мајката, така и на новороденчето.

- Апстиненцијални симптоми се чести кај новороденчињата: покачен крвен притисок, абнормален плач, тешкотии во цицањето и повраќање.

Опиоиди: хероин и бупренорфин

- Зависник од опиоидни дроги се однесува прилично нормално по примањето на дозата дрога.
- Употребата на опиоиди е асоцирана со аномалии на уринарниот тракт, мозокот и срцето.

УПАТУВАЊЕ

- Ако бремената жена признае дека има експериментирано со дроги, размислете сериозно да ја упатите во соодветна клиника.
- Улогата на клиниката е да & даде на пациентката детална информација за ефектите од дрогите врз бременоста и плодот, како и да се следи растот, развојот и состојбата на плодот.
- Бремената жена треба да биде мотивирана да партиципира во програмата за одвикнување како амбулантски третирана или како дел од единицата за одвикнување од зависности.
- Во некои држави законите вклучуваат клаузула за неволонтерски третман кога волонтерските мерки не можат да се спроведат или се покажале како неадекватни, така што здравјето или животот на пациентката се загрозени.
- Краток неволонтерски третман може некогаш да биде индициран доколку мајката ги разбира последиците од злоупотребата подобро откако таа била присилена да се отрезни и потоа може да биде помотивирана за обид за откажување.

Автор: Erja Halmesmäki

Article ID: ebm00923 (026.018)

© 2012 Duodecim Medical Publications Ltd

1. **EBM guidelines, 11.05.2009**
2. **Упатството треба да се ажурира еднаш на 6 години.**
3. **Предвидено е следно ажурирање до 2015 година.**